

Posudek na diplomovou práci

„Zneužívání návykových drog a zakázaných látek dopingového charakteru ve vězeňském prostředí“

Diplomantka: Mgr. et Bc. Zita Fridrichová

Předložená práce se zabývá aktuálním problémem výskytu zakázaných drogových substancí u odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Je známým faktem, že drogy závažným způsobem ztěžují resocializační proces ve výkonu trestu, jsou významným fenoménem tvorby tzv. druhého života odsouzených, mají negativní dopad na celou situaci ve výkonu trestu, a to jak pro uvězněné osoby, tak i pro personál věznic. Proto je velmi žádoucí, aby se průnik drog do vězeňských zařízení co možná nejvíce omezil, aby se bezdrogové zóny věznic rozšiřovaly a zároveň aby se dosahovalo v rámci resocializačního působení pozitivních výsledků v navození trvalé schopnosti vězněných žít bez drogy, a to ve výkonu trestu i po něm.

V první části předložené práce nás diplomantka především seznamuje se situací řešení problematiky drog v českém vězeňství. Opírá se při tom zejména o některé oficiální dokumenty a výzkumné materiály, ze kterých obsáhle cituje či parafrázuje (často ovšem není zjevné, zda se jedná o citát či parafrázi myšlenky). V této části práce se zejména dozvídáme řadu zajímavých informací jednak o různých právních normách a nejrůznějších interních předpisech, které se vztahují k problematice výskytu drog v podmínkách věznic, jednak o významu drogové scény ve výkonu trestu.

Škoda, že některé informace či komentáře uváděné v práci nejsou zcela jasné. Tak např.: str.27... při realizovaném výzkumném šetření v roce 1992 se ukázalo, že věková hranice drogově závislých odsouzených kopíruje věkovou hranici osob, kteří s nelegální látkou ve vězeňském prostředí nepřišly do styku (údajně Miovský). Nebo na str.29: „Naopak již ve vězeňském prostředí nemožnost opatřit si drogu oslabuje snahy vězeňského personálu v oblasti edukace či terapií a také znamená větší riziko neúspěšného začlenění se zpět do běžné populace po propuštění na svobodu“ (údajně Sochůrek 2003). V pojednání také nacházíme neobratná vyjádření typu: „Obecně uživatelé drog zaujímají u veřejnosti negativní postoje a to z důvodu, že si za svoje vytvořené návyky a problémy mohou do jisté míry sami“ (str. 30).

Podobně nelze zcela důvěřovat informacím, že „na základě řady získaných poznatků byla vytvořena základní charakteristika českého uvězněného toxikomana. Havrlentová (2006) shrnula tyto poznatky ...“ (str. 31). Darina Havrlentová totiž svou studii vypracovala na Slovensku.

Z pohledu, že předkládaná práce je podávána na katedře sociální práce, je poněkud s podivem, že se autorka podrobněji nezabývá metodami sociální práce s odsouzenými, které jsou zaměřeny na zvládnutí potřeby fetovat a prožívat život s drogou. Autorka se – snad zdánlivě -ztotožňuje pouze s jedním pólem protidrogových opatření, a to s tezí (viz str. 40), že „nejzákladnějším protidrogovým opatřením proti průniku nelegálních látek do věznic je striktní vymáhání práva v této oblasti, represivní přístup k odsouzeným, ale i k zaměstnancům Vězeňské služby ČR, a přísné trestání zneužití návykové látky stejně jako její vnesení či distribuce. Je nutné využívat všechny zákonné možnosti, jak nežádoucí chování účinně trestat...“ (Koncepce vězeňství do roku 2025, 2017). Jistě, represí nelze při zvládnutí drogové problematiky ve výkonu trestu vyloučit, nicméně ale trvalejších úspěchů jde dosáhnout spíše zaměřenými postupy sociální práce, které jsou sice obtížnější, ale – jak věříme - také účinnější a trvalejší. V závěru sice autorka konstatuje, že resocializační programy nefungují tak, jak bychom si přáli, nicméně by bylo vhodné zabývat se hlouběji tímto faktem.

V empirické části práce publikuje autorka výsledky svého šetření. Za respondenty zvolila pracovníky věznic a spolupracujících institucí, kteří přicházejí s vězni bezprostředně do styku a z této pozice mohou mít k dispozici řadu poznatků, které se vztahují k latentnímu výskytu drog ve výkonu trestu. Autorka správně usuzuje, že zvolit za respondenty samotné vězně by nebyl vhodný postup, neboť by takto získané informace byly nepochybně – z mnoha důvodů - zatíženy nepravdivými fakty. Z provedeného expertního šetření tak vyplynula řada zajímavých poznatků, které nejen svědčí o drogové situaci ve věznicích, ale zároveň o percepci této problematiky samotnými pracovníky vězeňství. Zde lze ocenit zveřejnění druhého stupně třídění u některých důležitějších výsledků podle třídících znaků profese. Škoda, že formulace otázek v dotazníku nebyla vždy šťastná (v některých případech dostatečně jednoznačná - např. formulace škál), což nesporně ztěžovalo interpretaci.

Závěr: I přes některé výše naznačené výhrady považuji diplomovou práci za odpovídající, navrhuji ji přijmout k obhajobě a klasifikovat – dle způsobu a průběhu obhajoby - známkou „velmi dobře“ či „dobře“.